

Indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo i Hjørring Kommune

Hjørring Kommune · Miljø- og naturkontoret 2008

Indhold

1 Indledning	2
1.1 <i>Hvorfor en indsatsplan?</i>	2
1.2 <i>Fælles indsats</i>	2
2 Lovgrundlaget	2
2.1 <i>Kontrol</i>	2
2.2 <i>Påbud</i>	2
3 Indsatsområdet	2
4 Bekæmpelsesvejledning	3
4.1 <i>Bjørnekloens biologi</i>	3
4.2 <i>Overordnet bekæmpelsesstrategi og mål</i>	3
4.3 <i>Bekæmpelsesmetoder</i>	4
4.4 <i>Tidsfrister for sprøjtefri bekæmpelse</i>	5
4.5 <i>Tidsfrister for bekæmpelse med glyphosat</i>	5
5 Advarsel og yderligere information	5
5.1 <i>Saften er giftig</i>	5
5.2 <i>Læs mere</i>	6
Bilag 1	7
Bilag 2	8
Bilag 3:	9
Bilag 4	10

1 Indledning

1.1 Hvorfor en indsatsplan?

Kæmpebjørneklo er uønsket af flere årsager:

- Den breder sig voldsomt
- Den udkonkurrerer alle andre plantearter
- Den er kun levested for meget få dyrearter
- Den giver alvorlige hudskader ved berøring

Bjørnekloproblemet er de sidste år steget voldsomt.

Kæmpebjørneklo hører ikke naturligt hjemme i Danmark.

Planten blev importeret som prydblade og landbrugsafgrøde fra Kaukasus sidst i 1800-tallet. Siden har kæmpebjørnekloen spredt sig kraftigt i Danmark¹.

Planten bliver mere og mere synlig og problematisk i vores ådale og de tilgrænsende områder. Naturtilstanden forringes og den tilsigtede brug af arealerne hindres.

1.2 Fælles indsats

I mange år har amter, kommuner og private lodsejere hver for sig foretaget en delvis bekæmpelse. For at bekæmpe en plante som kæmpebjørneklo er det afgørende, at alle lodsejere – private og offentlige - deltager i at udrydde den.

Bekendtgørelse nr. 17 af 13. januar 2006, giver kommunalbestyrelser mulighed for at vedtage indsatsplaner og derigennem pålægge lodsejere at bekæmpe planten indenfor bestemte indsatsområder.

Pligten til at bekæmpe kæmpebjørneklo i indsatsområder gælder også, hvor det offentlige er lodsejer.

Med denne indsatsplan er der mulighed for at gennemføre en fælles og målrettet indsats. En indsats, som forhåbentligt kan få udbredelsen af kæmpebjørneklo minimeret markant.

2 Lovgrundlaget

Ifølge bekendtgørelse nr. 17 af 13. januar 2006 "Bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo" kan ejere af arealer med kæmpebjørneklo pålægges at bekæmpe planten. Formålet er at sikre en mere effektiv og udbredt bekæmpelse af kæmpebjørneklo.

2.1 Kontrol

For at sikre en effektiv og målrettet indsats med baggrund i indsatsplanens bestemmelser kan kommunen kontrollere indsatsen på arealer omfattet af indsatsplanen. Kommunen har derfor til enhver tid, og mod behørig legitimation, adgang til arealer omfattet af indsatsplanen.

2.2 Påbud

Kommunen kan udstede påbud om bekæmpelse, hvis ikke indsatsplanens bestemmelser og tidsfrister overholdes.

Kommunen skal give ejeren en frist på minimum 14 dage til at foretage bekæmpelsen. Det skal fremgå af påbuddet, hvornår kommunen vil foretage kontrol, og at kommunen kan foretage bekæmpelsen, hvis ikke fristen overholdes. Efterkommes påbud ikke, kan ejeren straffes med bøde og kommunen kan indgive politianmeldelse.

3 Indsatsområdet

Indsatsområdet er hele Hjørring Kommune. Indsatsområdet fremgår af bilag 1.

Status for udbredelsen af kæmpebjørneklo i dele af Hjørring Kommune i sommeren 2006 kan ses på Hjørring Kommunes hjemmeside: www.hjoerring.dk

Et eksempel på bjørnekloregistreringer fremgår af bilag 2 og bilag 3. Udbredelsen er registreret med satellitoptagelser (remote sensing).

¹ Nielsen, C., H.P. Ravn, W. Nentwig og M. Wade (red.), 2005. Kæmpe Bjørneklo - forebyggelse og bekæmpelse. Strategi for håndtering af en invasiv plante i Europa. Skov og Landskab, Hørsholm, 44 sider.

Frøskærme af kæmpebjørneklo langs vandløb²

4 Bekæmpelsesvejledning

4.1 Bjørnekloens biologi³

Planten har stængler med rødviolette pletter. Stænglen er 5-10 cm i diameter. Planten er flerårig og bliver 1½-4 meter høj når den blomstrer hvorefter den dør. Dvs. at man godt kan have kæmpebjørneklo, der er under 1 meter høje og ikke har frøskærm.

Bladene hos fuldt udviklede planter er håndfligede og har opblæste bladskeuder. Blomsterne er ofte hvide eller hvidgule og er samlet i en skærm. Kæmpebjørneklo visner helt ned om vinteren og efterlader jorden bar. Kæmpebjørneklo (*Heracleum mantegazzianum*) spredes ved hjælp af frø. En voksen plante sætter i gennemsnit 20.000 frø og kan bestøve sig selv. Én enkelt plante vil altså kunne danne grundlag for, at et stort areal i løbet af få år dækkes af kæmpebjørneklo. Billederne i denne indsatsplan kan anvendes som hjælp ved

² Nordjyllands Amt (2006): Indsatsplan - Bekæmpelse af Kæmpebjørneklo i oplandet til Elling Å

³ www.skovognatur.dk og Nielsen, C., H.P. Ravn, W. Nentwig og M. Wade (red.), 2005. KæmpeBjørneklo - forebyggelse og bekæmpelse. Strategi for håndtering af en invasiv plante i Europa. Skov og Landskab, Hørsholm, 44 sider.

identifikation af planten. Billedet herunder viser kæmpebjørnekloen i "rabarberstørrelse". Frøene er flade og lette og kan blæse langt omkring. Desuden flyder frøene fint i vand, og da kæmpe-bjørneklo gerne vokser langs med vandløb, kan den sprede sig langt omkring i et større vandløbssystem. Kæmpebjørneklo blomstrer i juni og juli. Frøene spredes fra august. Nogle frø overlever i 7-8 år, evt. mere. Det er derfor vigtigt, at man altid forsøger at forhindre planten i at blomstre og at modne frø. Hvis man slår planten ned i løbet af vækstsæsonen, kan den sætte såkaldte panikskud fra roden. Skuddene sætter nogle gange blomster med et senere blomstringstidspunkt end hovedplanten. Derfor er opfølgning på bekæmpelse foretaget i foråret og tidlig sommer vigtig. Kæmpebjørneklo er en hårdnakket plante. Den skal bekæmpes i 7-8 år i træk før alle planter og frø i jorden er udryddet. Efter de 7-8. år med bekæmpelse bør man holde øje med arealet.

4.2 Overordnet bekæmpelsesstrategi og mål

For at opnå en effektiv bekæmpelse skal alle bjørneklo bekæmpes. Den enkelte plante skal dø, inden den når at sætte frø. Hvis planten når at blomstre skal blomsten afklippes og destrueres.

**Blomstring bør undgås
Ingen frømodning må forekomme**

Bjørneklo om foråret⁴

⁴ Nordjyllands Amt (2006): Indsatsplan - Bekæmpelse af Kæmpebjørneklo i oplandet til Elling Å

4.3 Bekæmpelsesmetoder ⁵

Rodstikning: Ved mindre bestande, enkelte planter og grupper med op til 100 planter, foretages rodstikning ved, at roden kappes 10-15 cm under jordens overflade med en spade, og planten trækkes op. Det er vigtigt at hullet trampes til bagefter, ellers kan roden skyde igen.

Arbejdet udføres i april-maj med opfølgning i juni. Husk at fjerne eventuelle blomsterskærme, og bortskaf dem til forbrænding. Der kan også foretages opgravning af planten med rod.

Slåning: Ved større bestande vil den normale bekæmpelsesmetode være slåning. Slåning kan for eksempel foretages med le, bjørneklojern (bk-jern) eller slagleklipper før blomstring, og skal foretages så mange gange det er nødvendigt, for at undgå blomstring og for på sigt at udsulte og dræbe planten. Det vil typisk være nødvendigt at slå 3-4 gange pr. sæson. Bekæmpelse bør ikke ske med buskrydder pga. risiko for at indånde "tåge" af giftig plantesaft.

Afgræsning: Afgræsning er effektiv ved store forekomster og i utilgængeligt terræn. Det kræver imidlertid at arealet hegnes, og at der kan findes dyr, der kan afgræsse området. Får er meget velegnede og kreaturer kan også anvendes. Dyrene skal sættes ud i april-maj. Husk at fjerne planter udenfor hegnet manuelt.

Skærmkapning: Ved mindre områder kan man fortage kapning af blomsterstandene i juni måned efter blomstring men før frømodning. Skærmene emballeres i tætte poser og afleveres til afbrænding. Vær opmærksom på panikskud, som kan blomstre senere på sæsonen. Også med denne metode kan det være nødvendigt at bekæmpe i flere omgange.

Nitrogenbehandling: Der er netop lanceret en ny metode med nedkølet kvælstof i små doser udbragt med rygbåret flaske. Metoden skulle være effektiv på niveau med glyphosat. Den er mere arbejdskrævende, da stænglen skal skæres over. Arbejdet udføres med specialudstyr af særligt uddannet personale.

Ved rodstikning, slåning, skærmkapning og sprøjtning anvendes kemihandsker af nitrilgummi for at beskytte huden mod plantesaft og sprøjtevæske.

Pesticidbekæmpelse: Ved pesticidanvendelse anbefales midler med glyphosat. Metoden er effektiv og mindsker risikoen for at få giftig plantesaft på huden.

Der skal sprøjtes 1. gang inden d. 10. maj. Alle planter skal sprøjtes.

Kontroller området efter 8-14 dage for at se om der skal eftersprøjtes (planter som ikke viser sikre tegn på begyndende gulning).

Der skal eftersprøjtes inden Grundlovsdag den 5. juni, for at opnå en effektiv virkning.

Kontroller området igen i september og rodstik eventuelle friske skud.

Sprøjtning skal ske i tørt og vindstille vejr og der skal være tørvejr de næste 5-6 timer efter sprøjtning. Ved at tilsætte ammoniumsulfat (findes bl.a. i Kvikup) til sprøjtevæsken forstærkes virkningen af sprøjtningen.

Brug kemihandsker af nitrilgummi for at beskytte huden mod plantesaft og sprøjtevæske.

Anvendelse af sprøjtemidler bør ske med omtanke, da kæmpebjørneklo ofte findes ved og i sårbare naturtyper som vandløb, moser og lignende. I rekreative områder, på arealer med blandet vegetation og i naturområder bør sprøjtning kun ske med rygsprøjte og afskærmet sprøjtelanse, med en weed-wiper, eller ved pensling. Ellers er den ikke-kemiske bekæmpelse at foretrække.⁶

Følgende bør du være opmærksom på:

- Vær opmærksom på afstandskrav til vandløb og søer. Se etiketten på sprøjtemidlet.
- Brugen af sprøjtemidler bør som hovedregel undgås i en afstand af 300 m fra drikkevandsboringer, samt i indvindingsoplande til almen vandforsyning.

Oplysninger om placeringen af drikkevandsboringer og anvendelse af sprøjtemidler kan fås ved henvendelse til kommunen.

Indvindingsoplande fremgår af Bilag 4.

Inden for en radius af 10 m. omkring drikkevandsboringer må der under ingen omstændigheder bruges sprøjtemidler.

Til slut i denne indsatsplan kan du finde henvisninger til mere information om bekæmpelsesmetoder både med og uden kemi.

⁶ Nielsen, C., H.P. Ravn, W. Nentvig & M. Wade (red.) (2005), Kæmpebjørneklo – forebyggelse og bekæmpelse. Strategi for håndtering af en invasiv plante i Europa. Skov og Landskab, Hørsholm

⁵ www.skovognatur.dk og www.stam.dk

Store bjørneklo, kilde⁷

4.4 Tidsfrister for sprøjtefri bekæmpelse

- 1. bekæmpelse skal være foretaget inden 10. maj.
- 2. bekæmpelse skal være foretaget inden udgangen af juni.
- 3. bekæmpelse skal være foretaget inden udgangen af juli.

4.5 Tidsfrister for bekæmpelse med glyphosat

- 1. bekæmpelse skal være foretaget inden 10. maj.
- 2. bekæmpelse skal være foretaget inden 5. juni
- 3. bekæmpelse i form af rodstikning skal være foretaget inden udgangen af september

5 Advarsel og yderligere information

5.1 Saften er giftig

Kæmpebjørneklo i god vækst indeholder store mængder saft. Saften indeholder en række kemiske stoffer bl.a. et fototoksin, som ved kontakt med huden og sollys medfører forbrændinger og overfølsomhedsreaktioner. Reaktionen kan ses ca. 15 min. efter kontakt. Huden er mest følsom ½ til to timer efter eksponering.

Toksinerne menes desuden at være både kræftfremkaldende og fosterskadende.

Vi anbefaler derfor følgende ved bekæmpelse:

- Undgå at få saften på huden og i øjnene!
- Brug regntøj, gummistøvler, lange kemihandsker af nitrilgummi, beskyttelsesbriller eller visir og andre relevante værnmidler.
- Brug i det hele taget syntetiske og vandafvisende materialer – også til handsker, da bomulds- og lærredstøj opsuger saften.
- Pas på ikke at klø eller på anden måde berøre ubeskyttet hud.
- Ved brug af slagleklippere kan der fremkomme en giftig safttåge. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på ikke at indånde saftpartiklerne og i øvrigt at undgå at få dem på huden, herunder i ansigtet. Der skal anvendes traktor med førerhus, og frontmonterede slagleklippere bør undgås.
- Slåning med buskrydder frarådes pga. risiko for at indånde "saft-tåge" og få saft på huden.
- Bekæmp når det er overskyet eller regner og ikke midt på dagen. Dog – ved kemisk bekæmpelse, skal man vælge et tidspunkt hvor det er tørvejr de næste 5-6 timer.
- Får man alligevel saft på huden, så skyl grundigt med rigelige mængder vand og hold området dækket for solen i 1 uge efter. Enten ved tildækning, eller ved at opholde sig indendørs. Derefter kan med fordel bruges solcreme 1 måned efter med solfaktor over 15. Søg læge ved kraftige og uventede reaktioner.
- Får man saft i øjnene, så skyl med rigeligt vand, brug solbriller og søg læge straks.

⁷ Nordjyllands Amt (2006) Indsatsplan - Bekæmpelse af Kæmpebjørneklo i oplandet til Elling Å

Bestandens størrelse	Lille 1-10 stk.	Mindre 10-100 stk.	Store > 100 stk.
Rodstikning	Bedste metode	Effektiv men noget tidskrævende	Effektivt men meget tidskrævende
Slåning	I orden, men rodstikning/opgravning giver hurtigere resultater	Slåning kan overvejes forud for græsning	Slåning kan overvejes forud for græsning
Græsning	Anbefales ikke med mindre der er hegnet i forvejen.	Hvor fremkommeligheden er meget ringe og hvor forholdene i øvrigt taler for det, bør græsning bestemt overvejes.	Der bør etableres græsning. Især hvis arealet er svært tilgængeligt med maskiner.*
Skærmpkning	Bør ske, hvis man ikke når at fjerne planterne inden frømodning	Bør ske, hvis man ikke når at fjerne planterne inden frømodning	Bør ske, hvis man ikke når at fjerne planterne inden frømodning
Nitrogenbehandling	Dyrt	Sandsynligvis ligeså tidskrævende som slåning, men sikrer evt. mod panikskud.	Sandsynligvis ligeså tidskrævende som slåning, men sikrer evt. mod panikskud.
Sprøjtning med glyfosat	Anbefales ikke	Vigtigt at være ude i tide (inden Grundlovsdag). Senere brug af glyfosat har ingen eller modsat virkning på planten. HUSK afstandskrav samt natur- og miljøhensyn.	Vigtigt at være ude i tide (inden Grundlovsdag). Senere brug af glyfosat, har ingen eller modsat virkning på planten. HUSK afstandskrav samt natur- og miljøhensyn.

* Ved etablering af hegn er det meget vigtigt at bræmmer så vidt muligt undgås – der bør hegnes med omtanke.

I tabellen⁸ er der vist en oversigt over de forskellige bekæmpelsesmetoder i forhold til antallet af kæmpebjørneklo.

5.2 Læs mere

- Praktisk bekæmpelse af Kæmpebjørneklo

www.hedeselskabet.dk/bjoernekle

- Giant Alien (2002-2005) www.giant-alien.dk. Et fælles europæisk projekt. Her findes en udførlig håndbog om emnet (vælg "manual" og herefter sprog).
- Nielsen, C., H.P. Ravn, W. Nentvig & M. Wade (red.) (2005), Kæmpebjørneklo – forebyggelse og bekæmpelse. Strategi for håndtering af en invasiv plante i Europa. *Skov og Landskab, Hørsholm*
- Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside om invasive arter www.skovognatur.dk/Emne/Naturbeskyttelse/invasivearter/Bekaempelse.htm
- Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside om "grønne" bekæmpelsesmetoder <http://www.skovognatur.dk/Emne/Naturbeskyttelse/invasivearter/Landskabskrudt/KaempeBjoernekle/Bekaempelse.htm>
- Skov- og Naturstyrelsens webside om kemiske bekæmpelsesmetoder. <http://www.skovognatur.dk/Emne/Naturbeskyttelse/invasivearter/Bekaempelse/pesticider.htm>

- Plantedirektoratets hjemmeside hvor man bl.a. kan finde bekendtgørelsen <http://www.pdir.dk/Default.asp?ID=5148>
- Nordjyllands Amt (2006): *Indsatsplan - Bekæmpelse af Kæmpebjørneklo i oplandet til Elling Å*,

⁸ Nordjyllands Amt (2006): *Indsatsplan – Bekæmpelse af kæmpebjørneklo i oplandet til Elling Å*

Bilag 1

Indsatsområdet dækker hele Hjørring Kommune

Bilag 2

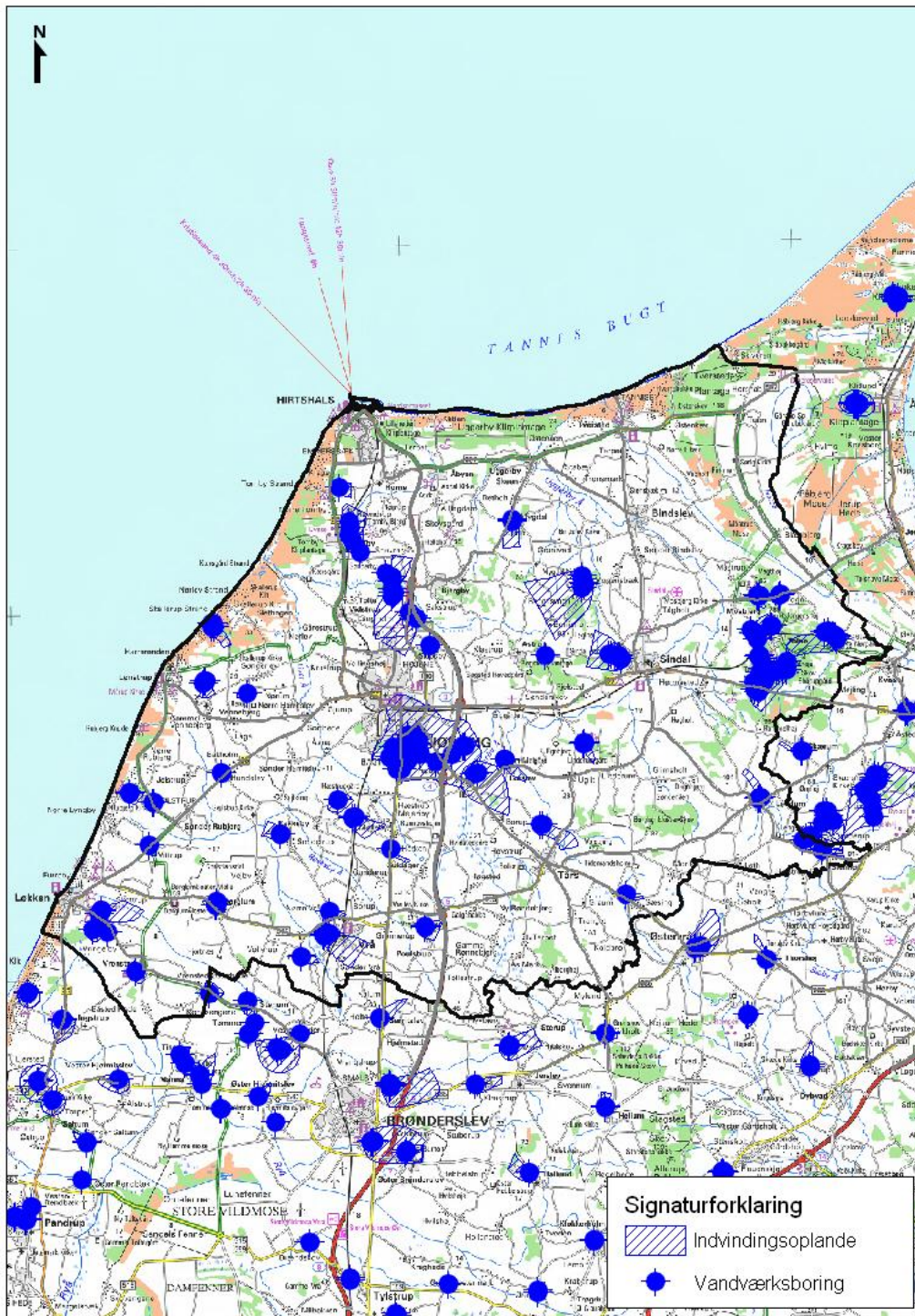
Korteksempel med bjørnekloregistreringer

Bilag 3:

Oversigtskort over forekomster af kæmpebjørneklo i Hjørring Kommune. Bemærk at en del af satellit-registreringerne ikke kan ses på dette kort. De vil dog fremgå af kortene på kommunens hjemmeside: www.hjoerring.dk.

Bilag 4

Indvindings oplande og vandværksboringer i Hjørring Kommune